

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กนกพรรณ แสงเรือง. ความสำนึกในเอกลักษณ์ชาติพันธุ์ของลาวพวน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัย, 2532.
- คณิตา เลชะกุล และคณะ. งานเทศกาลประเพณีที่น่าสนใจ ทางการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. ม.ป.ท., 2533.
- ฉลาดชาย รมิตานนท์. ผิเจ้านาย. เชียงใหม่ สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2527.
- ชัชวาลย์ สุคันธวิภาติ. ไทยพวน. อภัยการพิมพ์, 2503.
- ชิน อยู่ดี. คนก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทย. กรมศิลปากรจัดพิมพ์, 2503.
- นิยพรรณ วรรณศิริ. มานุษยวิทยาสังคมและวัฒนธรรม. ภาควิชาสังคมวิทยา มานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (ม.ป.ป.).
- ประจักษ์ เข้มมุกต์. การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมของลาวพวนกับวัฒนธรรมของไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาพัฒนาการสังคม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2521.
- ประเสริฐ เรื่องสกุล. "อาลัยหลวงพ่" ใน หนังสือพระราชทานเพลิงศพพระครูนาควรรคุณ. ม.ป.ท., 2510.
- ปราณี วงษ์เทศ. "การละเล่นและพิธีกรรมในสังคมไทย" วัฒนธรรมพื้นบ้าน คติความเชื่อ อนุกรมการชุมนุมลำดับที่ 9. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.
- พจนานุกรมภาษาไทยพวน. ม.ป.ท., 2532.
- พัฒนา กิตติอาษา. เอกสารประกอบนิทรรศการ ประเพณีการทำบุญข้าวประดับดิน และบุญข้าวสาก ของชาวบ้านอีสาน, 2534.
- นุศ บุตรรัตน์. "ขวัญข้าว แม่โสพแม่โศศรี" วารสารสารคดี (มีนาคม-มิถุนายน 2530) : 76-77.
- ราตรี มฤคทัต และเสาวภา พรสิริพงษ์. "พิธีลาสิกขาของลาวพวน : วิเคราะห์ในเชิงมานุษยวิทยา" วารสารภาษาและวัฒนธรรม (กรกฎาคม-ธันวาคม 2533) : 96-109.
- ศิริลักษณ์ สุภากุล. พิธีกรรมพ้องเกี่ยวกับการจัดระเบียบทางสังคม. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัย, 2533.
- สุรียา สมทุกปดี และคณะ. เอกสารประกอบนิทรรศการ บุญवेशของชาวอีสาน การวิเคราะห์ และตีความหมายทางมานุษยวิทยา. ขอนแก่น หอปฏิบัติการณ์ทางมานุษยวิทยาของอีสาน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมวิทยา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2534.
- เสฐียรโกเศศ. "ไตรภูมิ" ใน หนังสืออนุสรณ์งานฌาปนกิจศพคุณแม่ทองคำ สิมารัตน์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สุนีย์การพิมพ์, 2535.

อมรา พงศาพิชญ์. วัฒนธรรม ศาสนา และชาติพันธุ์ : วิเคราะห์สังคมไทยแนวมานุษยวิทยา.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.

----- "ลักษณะพิธีกรรมในสังคมไทย" ใน เอกสารการสอนชุดวิชาไทยศึกษา :

อารยธรรม เล่มที่ 1 หน่วยที่ 7 สาขาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักเทคโนโลยีการศึกษา (ม.ป.ป.).

ภาษาอังกฤษ

DURKHEIM, EMILE. IN LESSA & VOGT READER IN THE ELEMENTARY FORMS OF THE

RELIGIOUS LIFE. NEW YORK : THE FREE PRESS, 1965

----- THE ELEMENTARY FORMS OF THE RELIGIOUS LIFE. NEW YORK :

GEORGE ALLEN & UNWIN LTD, 1976.

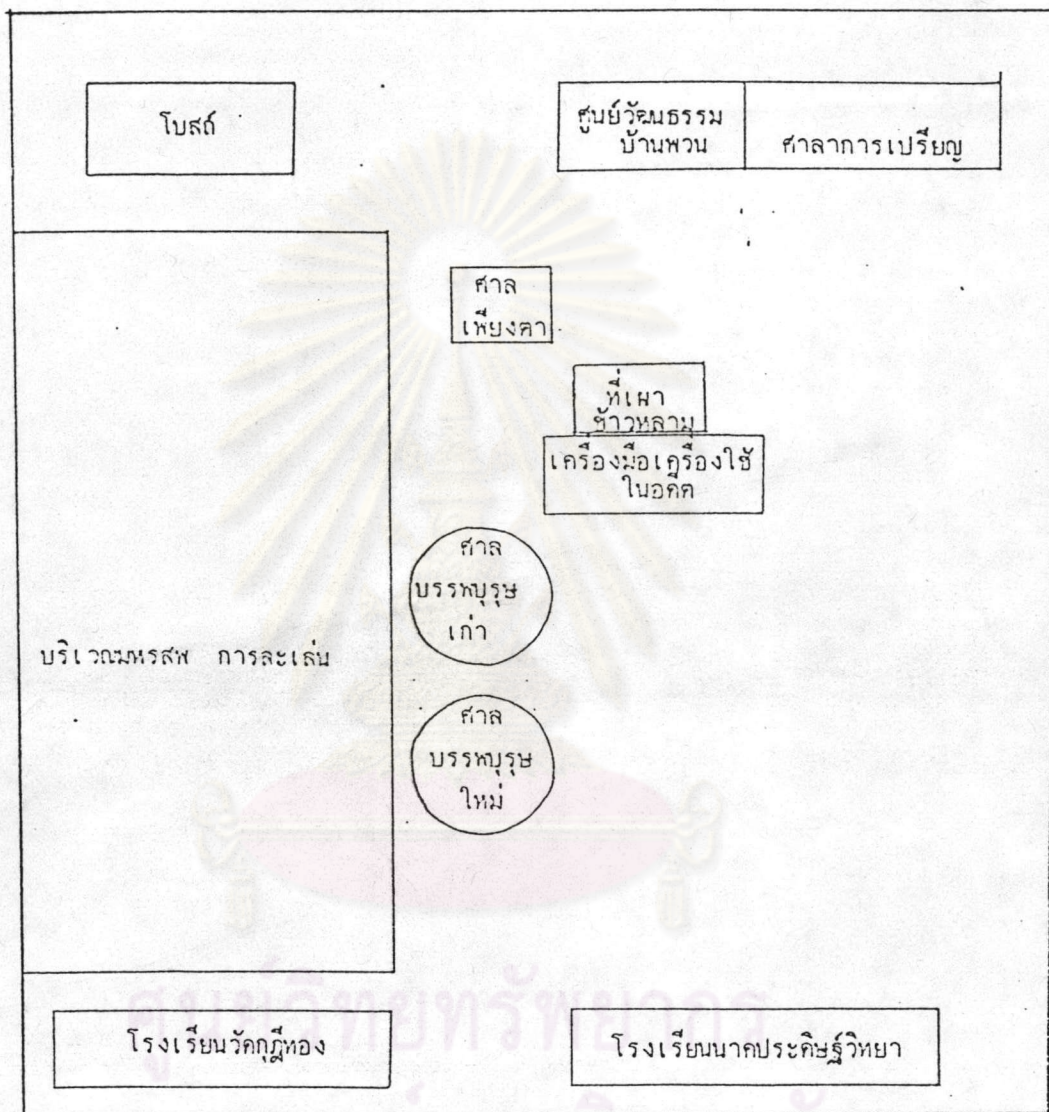
LESSA & VOGT. READER IN COMPARATIVE RELIGION :

AN ANTHROPOLOGICAL APPROACH. NEW YORK : HARPER & ROW PRESS, 1965.

ศูนย์วิทยพัชยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก.

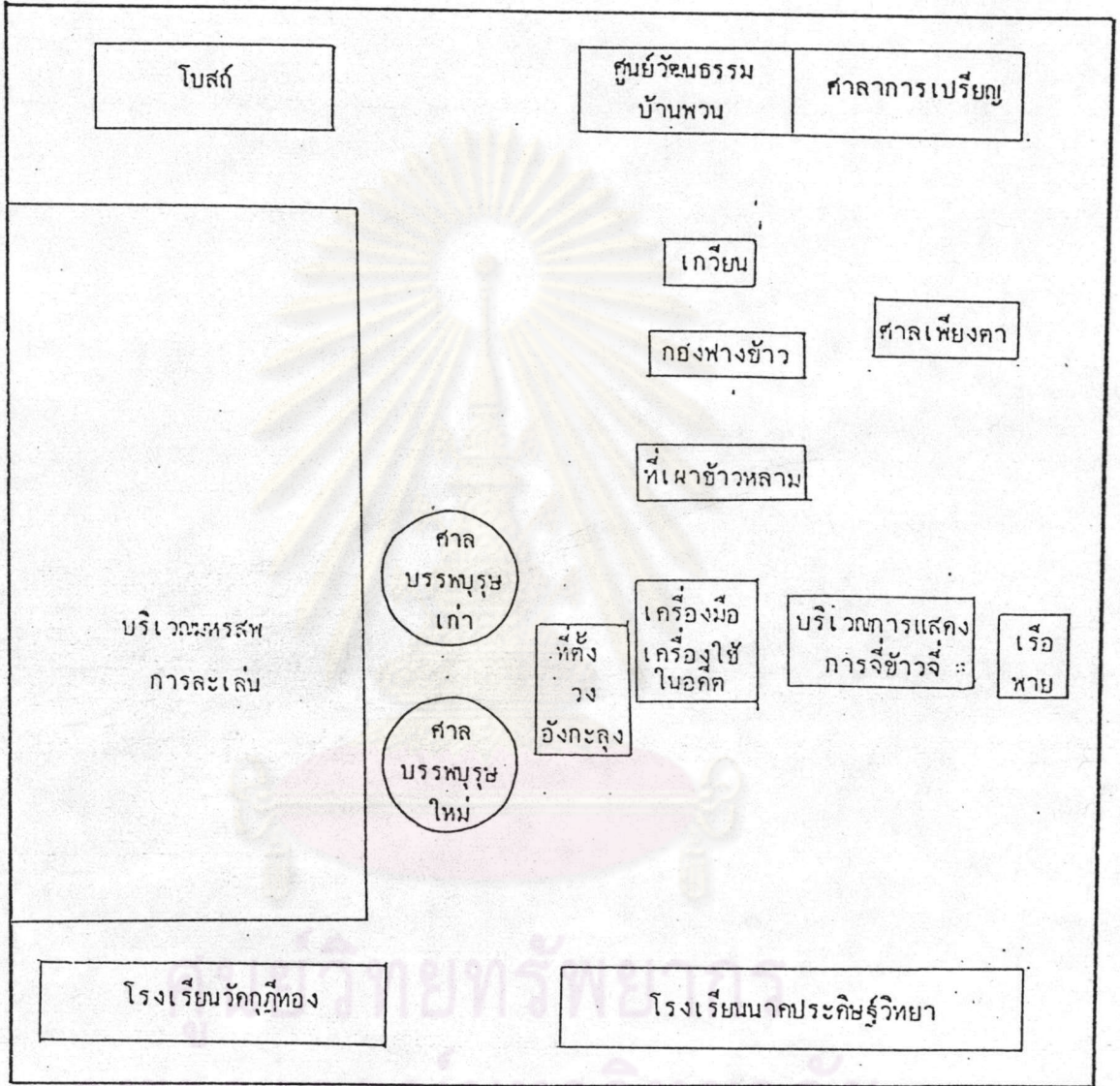
แผนผังแสดงบริเวณวัดกุฎีทองที่ประกอบพิธีบุญทำน้ำ ปี 2535

หมายเหตุ เครื่องมือเครื่องใช้ในอดีตประกอบด้วย เเกวียนซึ่งประดับประดาด้วย
 ไซยีน
 ไซนอน
 ช้อง
 ฟางข้าว

ภาคผนวก ๑.

แผนผังแสดงบริเวณวัดกุฎีทองที่ประกอบพิธีนักษำน้ำ ปี 2536

หมายเหตุ เครื่องมือเครื่องใช้ในอดีตประกอบด้วย

แม่เตาไฟ

หม้อดินเผา

โองน้ำ

ส้อม

ช้อน

เคียว

หมวกชวานา

ภาคผนวก ค

พิธีรับขวัญข้าวเข้ายุ้งฉาง

เป็นพิธีกำหนดให้ผู้หญิงเท่านั้นที่จะทำพิธีได้ ที่ห้ามไม่ให้ผู้ชายไปรับขวัญข้าวแม่โพลพเข้ายุ้ง เพราะตามตำนานเล่าสืบมาว่า กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ระหว่างทางจากนมาบ้านแม่โพลพปรากฏร่างให้เห็นเป็นหญิงสาวรูปงาม ชายผู้ไปรับขวัญข้าวหักใจไม่ไหวเลย เข้าปลุกปล้ำแม่โพลพเสียขวัญและไม่ปรากฏกายให้เห็นอีกเลย ต่อมาจึงต้องให้ผู้หญิงเป็นผู้ไปส่งขวัญและอัญเชิญแม่โพลพเทนิแห่งข้าว กลับมาอยู่เหย้าเฝ้ากับยุ้งตราบเท่าทุกวันนี้

ขั้นตอนการประกอบพิธีกรรม

แม่บ้านจะนำตะกร้า 2 ใบ พร้อมด้วยไม้คาน 1 อัน หาบไปยังลานนวดข้าวพอไปถึงก็จะวางชั้น 5 (นำไปจากบ้าน) ลงที่กองข้าวที่ตีเสร็จเรียบร้อยแล้ว พร้อมกับบอกว่า "มาเด้อ มาอยู่เล่า อยู่เยี่ยเด้อขวัญเช่า ขวัญเช่าเจ้าข้าวเหนียว และเช่าที่นกจิบนกกจิบหนี..." หมายถึง "ข้าวเอ๋ย มาอยู่เล่าอยู่ฉางเด้อ ทั้งข้าวเจ้า ข้าวเหนียว และข้าวที่นกกจิบนกกจิบหนีก็ขอให้มาให้หมด..."

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ง

พิธีรำผีฟ้า

พิธีรำผีฟ้า เป็นการรักษาโรคชนิดหนึ่งของชาวอีสาน บางครั้งก็เรียกเรียกว่า "ลำผีแถน" ชาวบ้านเชื่อว่าคนที่เจ็บป่วยเกิดจากการกระทำของผีแถนซึ่งต้องการจะมาอยู่ด้วย คือต้องการคนป่วยเป็นภรรยาเพราะผีแถนเป็นเทวดาผู้ชาย และคนที่จะรักษาเป็นผู้หญิงทั้งสิ้น เมื่อผีแถนต้องการอยู่กับหญิงคนใดก็จะบันดาลให้ผู้หญิงคนนั้นเจ็บป่วย จะรักษาอย่างไรก็ไม่หายจนกว่าจะทำพิธีรับผีแถนให้มาอยู่ด้วย และเมื่อผู้ป่วยหายแล้วก็มีสภาพเป็นผีแถนคนหนึ่งต่อไป ผีแถนที่ได้รับการรักษาให้หายเหล่านี้จะต้องไปร่วมพิธีการรำผีแถนให้กับคนป่วยรายใหม่ต่อไปด้วย

ในหมู่บ้านลาวพวนที่หมู่บ้านหนองหัวลิง ในตำบลหนองแสง อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก ก็มีความเชื่อคล้ายคลึงกับชาวอีสาน เรื่องการรักษาโรคเช่นเดียวกัน คือการอัญเชิญผีฟ้าหรือพญาแถน บางทีก็เรียกว่า พ่อฟ้าแม่แถน มาช่วยรักษาพยาบาล และกำจัดผีร้ายออกไปจากคนป่วย

ชาวพวนจะเรียกผู้ประกอบพิธีที่เป็นคนทรงซึ่งเป็นผู้หญิงว่า ผีฟ้า ระหว่างพิธีรักษาจะมีหัวหน้าผีฟ้าซึ่งเป็นคนทรง 1 คน หมอแคนผู้ทำหน้าที่เป่าแคนตลอดพิธีการรักษาตั้งแต่เริ่มต้นจนจบพิธีกรรม และคนป่วยซึ่งจะต้องเตรียมของมาเป็นค่าไถ่ตัวคนไข้กับพญาแถน เช่น ใบมะยม หมาก พลุ เมียง แป้งมันป่นเป็นรูปเงิน ทอง ลัศว์ 9 ชนิด (ว่าว ความ เสือ กระต่าย ลิง ช้าง ม้า งู ราชสีห์) รูปผู้หญิง ผู้ชาย ฯลฯ

นอกจากนี้จะมีศิษย์หรือสมาชิกผีฟ้า ซึ่งได้แก่ชาวบ้านที่เคยรักษาด้วยพิธีกรรมผีฟ้ามาแล้ว ผู้ที่หายป่วยเหล่านี้จะมีชื่อใหม่ซึ่งใช้เรียกกันเฉพาะในพิธีเท่านั้น เช่นนางจันทร์ จะถูกเปลี่ยนชื่อเป็นสร้อยสรวงและทุกคนที่มีชื่อใหม่ด้วยที่อยู่ในพิธีก็จะเรียกนางจันทร์ด้วยชื่อใหม่ตลอดพิธี

ลักษณะการรักษาของผีฟ้าโดยย่อ จะมี 3 ขั้นตอน

ขั้นตอนแรก คือ การใช้วิธีเข้าทรงผีฟ้าเพื่อถามอาการ และสาเหตุของการเจ็บป่วย

ขั้นตอนที่สอง คือ เป็นการรักษาด้วยการนำสายสิญจน์โยงผู้ป่วยกับเรือนหรือกระทงที่ทำด้วยกาบกล้วยขนาดความกว้างราวสองเท่าคอกผู้ป่วย ตัวเรือนมีรูปร่างคล้ายศาลพระภูมิ ชิดแบ่ง

เป็นช่อง ๆ ใส่ของต่าง ๆ เพื่ออุทิศให้ผีปีศาจ เทวดา และผีฟ้า เป็นการสะเดาะเคราะห์ เช่น ล้ม หมาก เมียง พูล ข้าวดำข้าวแดง ข้าวตอกแตก กล้วยหั้นเป็นแวน ๆ ข้าวโผด ฯลฯ ตัวเรือนยังประดับด้วยดอกไม้ เช่น ดอกลิ้นทม พุดขาว หรือดอกมะละกอ ตกแต่งอย่างประณีตสวยงามมาก ต่อจากนั้นหัวหน้าผีฟ้าจะทำพิธีจุดเทียนต่อกัน 3 แห่ง เอาใส่ไว้ในโตก แล้วนำไขไก่อที่ได้จากไก่ที่เลี้ยงเองในบ้าน (มีชื่อในตลาด) มาวางเทียนเพื่อถามผีฟ้าว่าจะเอาชีวิตผู้ป่วยหรือไม่ แล้วนำไขนั้นไปตั้ง ถ้าตั้งแล้วไขล้มไปข้างหน้าแสดงว่าหาย

ขั้นตอนที่สาม เป็นการสวดวิญญูบัตริ่งความ โดยผีฟ้าจะใช้ช้อนรอบเทียน ให้ขวัญเข้าไปอยู่ในขัน จากนั้นยกขันขึ้นวนรอบตัวผู้ป่วยแล้วเทศน์คว่ำใส่อกผู้ป่วยเป็นการแสดงว่าขวัญเข้าตัวแล้ว การรักษาผีฟ้า มีข้อกำหนดว่าผู้ป่วยที่หายและกลายเป็นศิษย์หรือสมาชิกผีฟ้าแล้วจะต้องมาร่วมพิธีลงช่วงที่บ้านหัวหน้าผีฟ้า ทุกวันอังคารที่ 2 ของเดือน 6 จะขาดไม่ได้

ในวันไหว้ครูผีฟ้านี้ผู้หญิงทุกคนที่เป็นผีฟ้า (บางครั้งเกือบทั้งหมู่บ้าน) จะนำดอกไม้ธูปเทียน เครื่องประดับ เช่น กำไล สร้อยคอ ต่างหู ไปร่วมเช่นสังเวद्यผีฟ้า หัวหน้าจะถือดาบและพ้องดาบ และจะมีการรำพ้องถวายผีฟ้าจนรุ่งเช้าเมื่อเสร็จพิธีแล้ว จึงนำเครื่องประดับคืนแล้วแยกย้ายกันกลับบ้านเรือนของตนเอง

ผู้ที่มาร่วมพิธีลงช่วงผีฟ้า จะมีอาการเหมือนคนเข้าทรง ร่ายรำอย่างไม่รู้สึกรู้สีกตัวและทุกคนจะบอกว่าจำไม่ได้ว่าทำอะไรบ้างระหว่างพิธีกรรมตลอดคืน

ศูนย์วิทยพัทยาการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก จ

สวรรคตจักรวรรดิ

จักรวรรดิจักรวรรดิ เป็นจักรวรรดิที่ต่ำที่สุด ตั้งอยู่เหนือชายคนธร อันเป็นเขาแรกในเทือกทั้ง 7 ที่ล้อมรอบเขาพระสุเมรุ บนยอดเขาคนธรทั้ง 4 ทิศ โดยถือเอาเขาพระสุเมรุเป็นหลัก มีเมืองใหญ่ 4 เมือง เป็นที่อยู่ของท้าวจตุโลกบาลทั้ง 4 ซึ่งได้แก่ ท้าวธตรัฐมหาราช เป็นใหญ่ปกครองเหล่าครุฑและนาค รวมทั้งเทพดาทั้งหลาย ด้านทิศตะวันตกมีท้าววิรุฬหกมหาราช เป็นใหญ่ ปกครองเหล่ายักษ์ที่ชื่อว่า "กุมภัณฑ์" รวมทั้งเหล่าเทพดาทั้งหมดทางทิศใต้ ท้าวไพศรณัม เทพดาผู้เป็นใหญ่ปกครองเหล่ายักษ์ รวมทั้งเทพดาทั้งหมดทางภาคเหนือ (เสฐียรโกเศศ, 2535)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บททรงสรวงเทวดา

อายันต์ โจนโต เทวะ สังกมาโย ข้าฯ แต่เทพยนิกรอมรพรมมินทร์อัมรินทร์ราช
ซึ่งสถิตย์อยู่ที่พินนิมานมาศ เมืองสวรรค์ชั้นช่อฟ้า กามาวะจร อีกทั้งเทพยเจ้า
ผู้มีมเหศร คักดาเดช เป็นจอมเทเวศร์ อันเรืองฤทธิ์ศักดิ์สิทธิ์ ท่วมทะเลนิล
 อีกทั้งเทพยเจ้าผู้มีทิพย์นิเวศน์ภูมิณฑล เบื้องบนเวหะนระภากาศ
ขอบเขตโลกธาตจักรวาล อีกทั้งพระเลื้อเมืองพระทรงเมืองผู้เรืองฤทธิ์ ซึ่ง
สิงสถิตย์อยู่ยอดเขาพระสุเมรุมาศ

ขออัญเชิญพระบรมนาศมารับเครื่องเช่น สังเวชนลีกรรม ที่พวกข้าพเจ้า
น้อมนำมาถวาย โปรดได้สิงสถิตย์ ที่พอาสน์ อันปลาศวิจิตรบรรจง ขอได้รับ
เครื่องบูชา มาลามาลัย ดอกไม้ของหอมพร้อมรูปเทียน เพื่อให้เกิดความสบาย
คลายกังวล เพียบพร้อมด้วยหทัยผล

สันโต สันโต ขออัญเชิญเทพยเจ้า ผู้มีกมลสันดานระงับบาป
ดำรงเทวดานุกาภาพ ด้วยบุญญาภิหาร

ขออัญเชิญมาสู่สถานมหาสมาคมแห่งนี้ เพื่อตั้งโสตสวะนาการ
อันอุดม ด้วยสุนทรวาที

ขออัญเชิญไท่เทเวศน์ ทุกเขตจักราศรี ทั้งอินทร์ พรหม ยมยักษ์ผู้ฤทธิ์
โปรดได้มาพร้อมสรรพ รับส่วนบุญ

ข้าพเจ้าเหล่าไทยพวน พร้อมด้วยผู้ร่วมพิธี มีจิตเกษมเปรมปรีดี
บำเพ็ญเทวดาลี ด้วยความสามัคคีธรรม

สิ้นเพ ตั้ง อนุโมทิตวา ได้ปราโมทย์ โปรดพิจารณาอนุโมทนา
ให้บังเกิดประโยชน์ ผล ฝึกฝนมงคล สมบูรณ์คุณผลแก่ทวยราษฎร์
ศาสนา และองค์พระมหากษัตริย์

ประเพณีได้อังคาส พระสงฆ์ทำบุญข้าวหลามตามเจตจำนง
ประสงครักษาประเพณีอันมีมาแต่โบราณกาล ประกอบพิธี มโหฬาร ดังปรากฏ
กำหนดด้วยราชวัตร จัตร ธง ให้มั่นคงด้วยเทพไท่ประทานพร พิชภัยอันร้ายกาจ
อสุณิบาต ให้แคล้วคลาดด้านพสิกรรม ทุกคนต่างน้อมนำให้อยู่รอด และปลอดภัย

ขอบันดาลให้ฟ้าร้องก้องนภาภาค วราหเทพราช (เทวดาผู้คุมฝน)

จงโปรยปรายเป็นสายฝน ขอให้พื้นพิภพสุธาจงเย็นฉ่ำด้วยสายชล

เกษตรผลที่ปลูกไว้ ให้งอกงาม พฤษกาลดาวัลย์โปรดเสกสรรให้มาก
มิให้เขียวขจีมีดอกชูช่อ นร้าวสะพรั่ง สว่างไสว ไพรฟ้าให้หน้าโลมินทัยเอื้ออารี
หลีกชั่วประพฤตติ สิ่งสมแต่บุญ คุณธรรม

ขออัญเชิญเทพยเจ้า ชั้นจาตุม มหาราช มาทศนา ช้าวบาท
ปูลาดเครื่องเช่นสังเวชนี อันมีท้าวธรรตฐ ผู้เรืองเดช ครองนิเวศทิศบูรพา
มีเสนาเป็นคนธรรพ์ (คือนักดนตรี) เป็นบริวาร

ท้าววิรุฬหก ผู้เป็นชนกทิศทักษิณ ครองหมู่กุ่มภักที่ทั้งสี่ (คือนญาครุฑ)
เป็นบริวาร

ท้าววิรุฬปักข์ เป็นผู้พิทักษ์ทิศปัจฉิม ครอง ชูระกิน หลากหลาย
ล้วนพญานาคเป็นบริวาร

อีกทั้ง ท้าวโลกบาล กุเวร มหาราช ผู้มีอำนาจพิศอดุร ครองหมู่
อสูรนิกร (คือยักษ์) เป็นพลโยธา

จิตตาโร มหาราชชา ขออัญเชิญ 4 ท้าว มหาราชผู้มีอำนาจพิจารณา

อนุรักษันต วาระสุดท้ายนี้ ขอเทพยเจ้า ผู้ทรงไว้ซึ่งฤทธา

ศักดิ์ดานุภาพ โปรดได้เมตตา ดลบันดาลประทานพรให้แก่ข้าพเจ้า และผู้
มาร่วมงานทั้งหลาย จงนิราศทุกข์ ประสพแต่ความสุข เกษมสำราญชื่นบาน
ทั่วถ้วนหน้า ทุกกาล ทุกสมัย ทุกเมื่อด้วยเทอญ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เพลงรำกำฟ้าประเพณี

ก่อนวันงานกำฟ้า
ดวงใจนี้ให้ผูกพัน
ถือมีดจับพร้าพากันมุ่งหน้า
ตัดไม้ทำกระบองกรอกข้าวเหนียวใส่

ฟ้าร้องก้องนภา
หมู่เอาหนีให้ปลื้มใจ
เมฆลาล่องแก้วรามสูรเห็นแล้ว
พวกเราปลอดภัย มั่นในกำฟ้า
ทำบุญร่วมตักบาตร
ยึดมั่นในศาสนา
ข้าวหลามปั้นจีควหวานรสดี
หมู่เอารักชาติ มั่นในศาสนาเกษัตริย์

หนุ่มเอยพาสาวงาม
ดูเริ่งรีนและชื่นตา
เล่นมอญช้อนผ้า ไม้ห่มช้อนหา
หมาเบ๊ยะเตไป ให้ไกลยิ่งดี
สาวเอยจะบอกให้
รำรำเล่นกันเกิดหนา
อย่ามัวอยู่ช้าจะเสียเวลา
น้องแพรวรำรำ พี่ชายร้องเพลง

หมู่เอามาพร้อมหน้าตากัน
เมื่อถึงวันกำฟ้าเรใจ
ตัดไผ่ในป่าไร่ เริงฤทัย
คั้นกระทิเติมไปเผาไฟสุกเอย
หมู่เมฆาเต็มฟ้าทั่วไป
ด้วยอยากให้เห็นโปรยลงมา
รีบเหาะตามแนวสว่างขวานลงมา
รามสูรเมตตา ฟ้าไม่ผ่าเอย
เขาเป็นทายาทองค์ศาสดา
วันกำฟ้าหมู่เอาเจือจาน
พร้อมด้วยน้องพี่ร่วมกันโอยทาน
ช่วยบ้องภัยพิบัติ ฝึกฝนยิ่งเอย
ยิ้มย่องยามสนุกเอย
งานกำฟ้าวันประเพณี
สนุกหนักหนาพากันเปรมปรีดี
ยิ้มให้กันซี้ ดีใจจริงเลย
พี่มีชัยเล่นมอญช้อนผ้า
มาเถอะมา ร้องรำ ทำเพลง
วันนี้กำฟ้าเอามาครั้นครอง
น้องสาวรำแก่ง เพลงนี้จบเอย.

.....

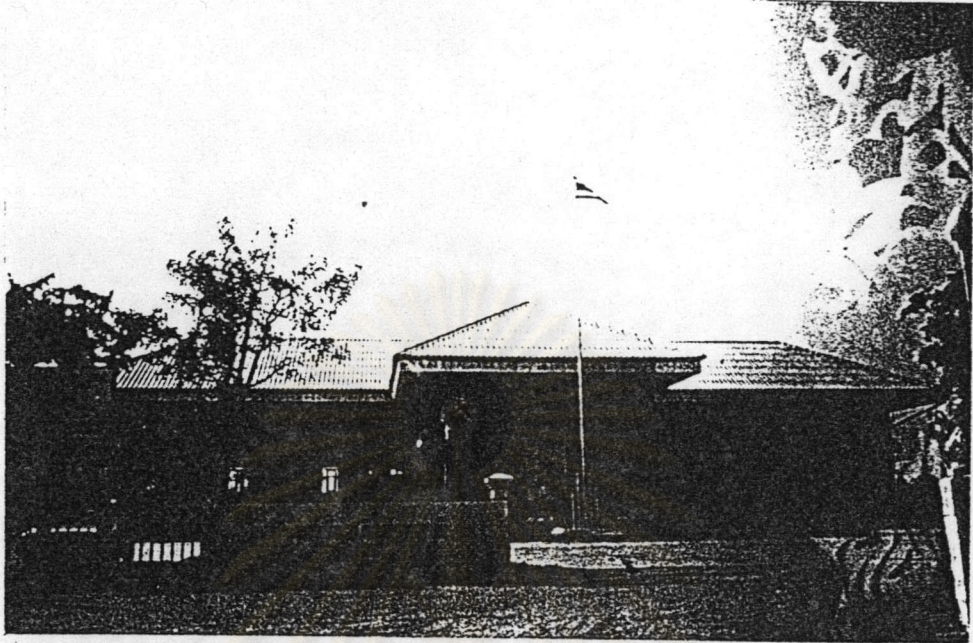
เพลงรำถวายผ้า

ประนมกร วอนเทพ แทนรูปเทียน	มนัสน้อม ต่างดอกไม้ วิไลศรี
รวมพลัง ความจงรัก และภักดี	แทนเทียนทอง ของพลี องค์เทพไท
ขอตั้งสัตย์ อธิษฐาน บนบานผ้า	เทพเทวา อย่างพะวง หรือสงสัย
โปรดเจือจาง ประทานพร ที่อ่อนไหว	คือขอให้ ผ้าร้อง กึกก้องมา
เดือนสามขึ้น สามคำ ประจำปี	ประเพณี โบราณ นานหนักหนา
บุญข้าวหลาม ยามเช้า เรากำผ้า	แล้วเรามา รำรำย ถวายพร
ขออำนาจ เทวา สุราฤทธิ	เทพมหิทธิ รามสูต มเหศร
เว้นชีวิต ปลิดชีวา ประชากร	พิรุณเทพ ดับร้อน ด้วยธารา
พระสยาม เทวา ธิราชเจ้า	ช่วยปกเกล้า ผองไทย ทุกถ้วนหน้า
องค์ราชา ราชนิ มีเมตตา	ชาวประชา สุขสันต์ ทั่วกันเทอญ.

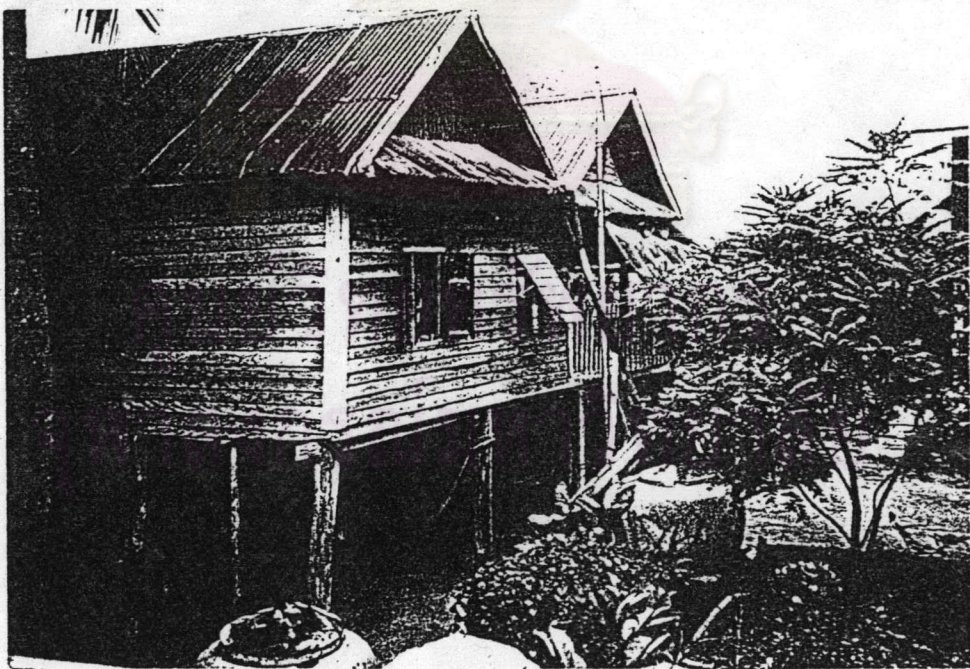
ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อมูลที่น่ามาบรรยายแสดงให้เห็น มาจากการสัมภาษณ์บุคคลทั้งหมด 23 คน และการสังเกตของผู้ศึกษาเอง ต่อไปนี้เป็นรายชื่อของบุคคลที่ผู้ศึกษาสัมภาษณ์ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

1. คุณพาวณี ยมภัย	อายุ 63 ปี	อาชีพรู
2. คุณบุญมี อ่ำคิด	อายุ 65 ปี	อาชีพค้าขาย
3. คุณสุด ภาวนันท์	อายุ 64 ปี	อาชีพค้าขาย
4. คุณทองอยู่ แพงวงศ์	อายุ 57 ปี	อาชีพแม่บ้าน
5. คุณไม้ คล้ายจันทร์	อายุ 96 ปี	อาชีพทำนา
6. คุณหลิม พรานันท์	อายุ 78 ปี	อาชีพทำนา
7. คุณคำพวย ชินวงศ์	อายุ 84 ปี	อาชีพทำนา
8. คุณเตือนใจ พรานันท์	อายุ 67 ปี	อาชีพครู
9. พระครูเมตตานาคาสน์	อายุ 60 ปี	พระภิกษุ
10. คุณไสว ดำงเงิน	อายุ 63 ปี	อาชีพค้าขาย
11. คุณเหลือ มีหิรัญ	อายุ 64 ปี	อาชีพค้าขาย
12. คุณโกย สุวรรณพงศ์	อายุ 71 ปี	อาชีพทำนา
13. คุณฉลวย พุสนทร	อายุ 72 ปี	อาชีพทำนา
14. คุณสำเนียง เฟื่องไสดา	อายุ 57 ปี	อาชีพแม่บ้าน
15. พระครูอุดม		พระภิกษุ
16. คุณชู แสงวงศ์	อายุ 76 ปี	อาชีพทำนา
17. คุณอัปสร สุขอันพงศ์	อายุ 76 ปี	อาชีพทำนา
18. คุณสง่า เรืองเดช	อายุ 87 ปี	อาชีพรับจ้าง
19. คุณสงวน โสภานพงศ์	อายุ 79 ปี	อาชีพรับราชการ
20. คุณทองใบ พงษ์ดำ	อายุ 78 ปี	อาชีพทำนา
21. คุณมยุรรัตน์ พงษ์ชา	อายุ 63 ปี	อาชีพครู
22. คุณเกลิง อินทร์รังษพันธ์	อายุ 69 ปี	อาชีพรับราชการ
23. คุณวรรณ สุขพงษ์	อายุ 60 ปี	อาชีพทำนา

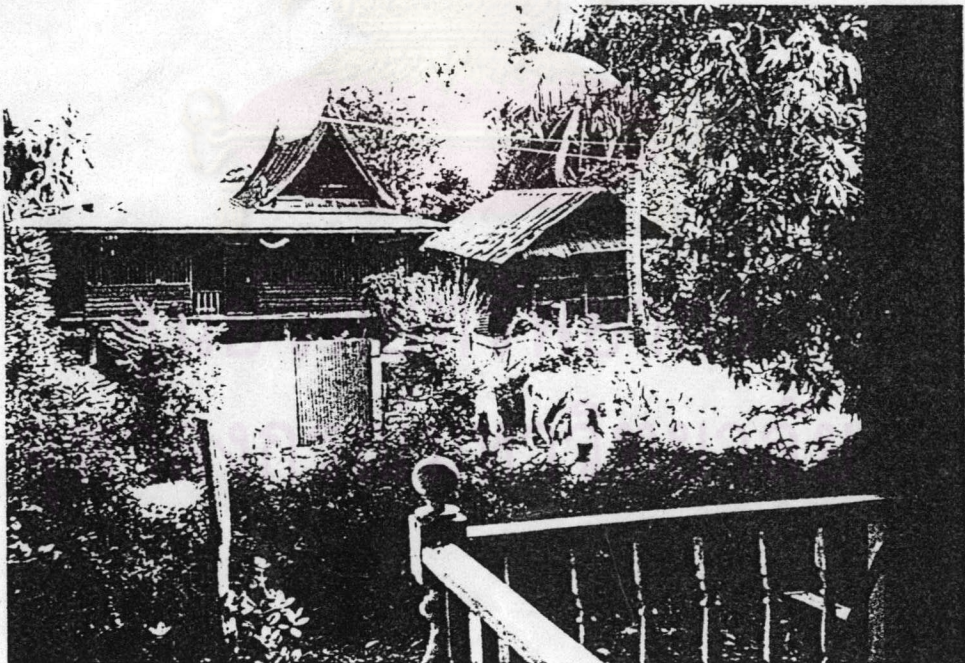
ภาพที่ 1 : ที่ว่าการอำเภอพรหมบุรี ตั้งอยู่ในหมู่บ้านพวน

ภาพที่ 2 : ลักษณะบ้านเรือนของลาวพวน

ภาพที่ 3 : อาชีพทำนาซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิมของลาวพวน

ภาพที่ 4 : ชาวพวนกำลังต้อนวัวไปเลี้ยงที่ทุ่งนา

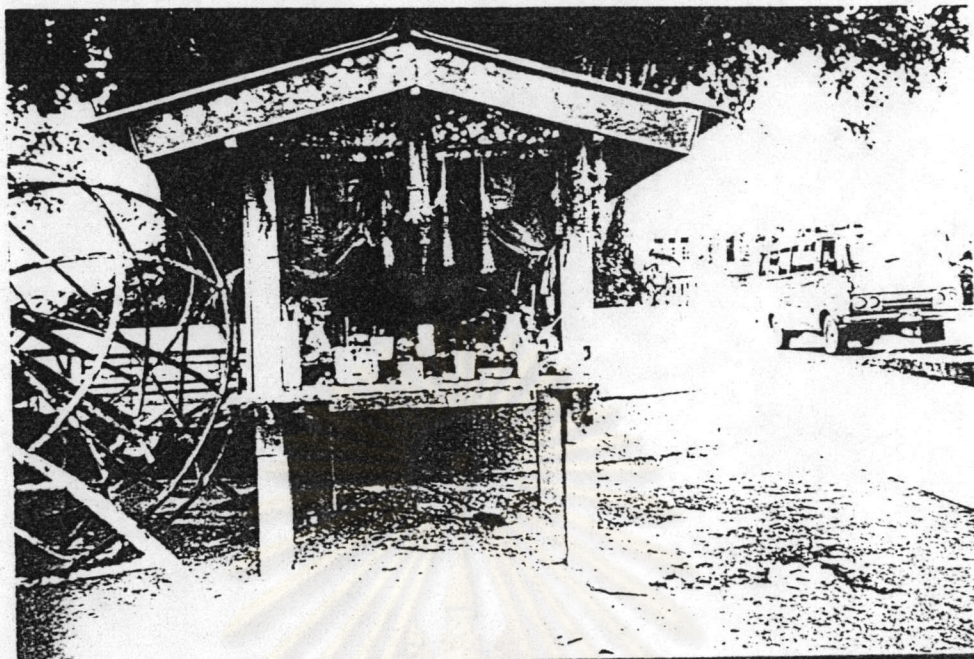

ภาพที่ 5 : ร้านค้าของชำในหมู่บ้าน

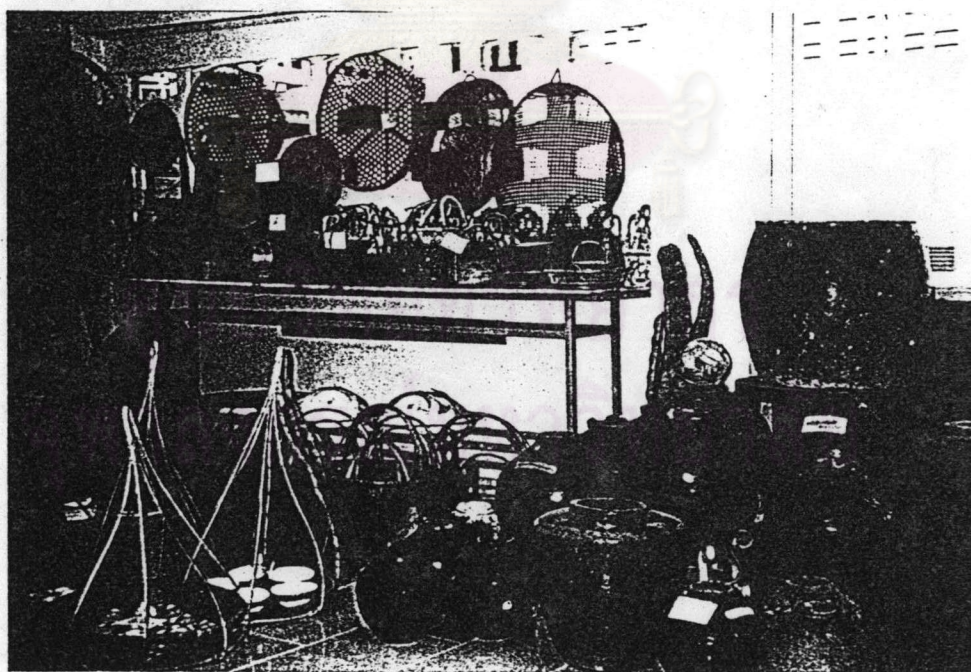

ภาพที่ 6 : ชีวิตประจำวันของชาวพวน ผู้สูงอายุจะเลี้ยงหลานอยู่ที่บ้าน

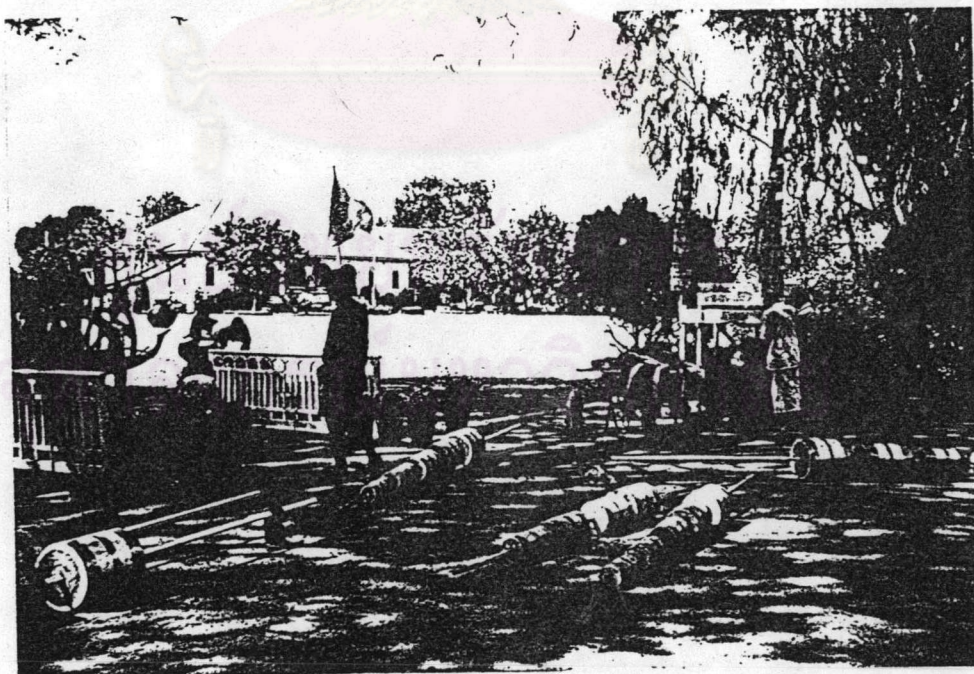
ภาพที่ 7 : ศาลบรรพบุรุษประจำหมู่บ้าน

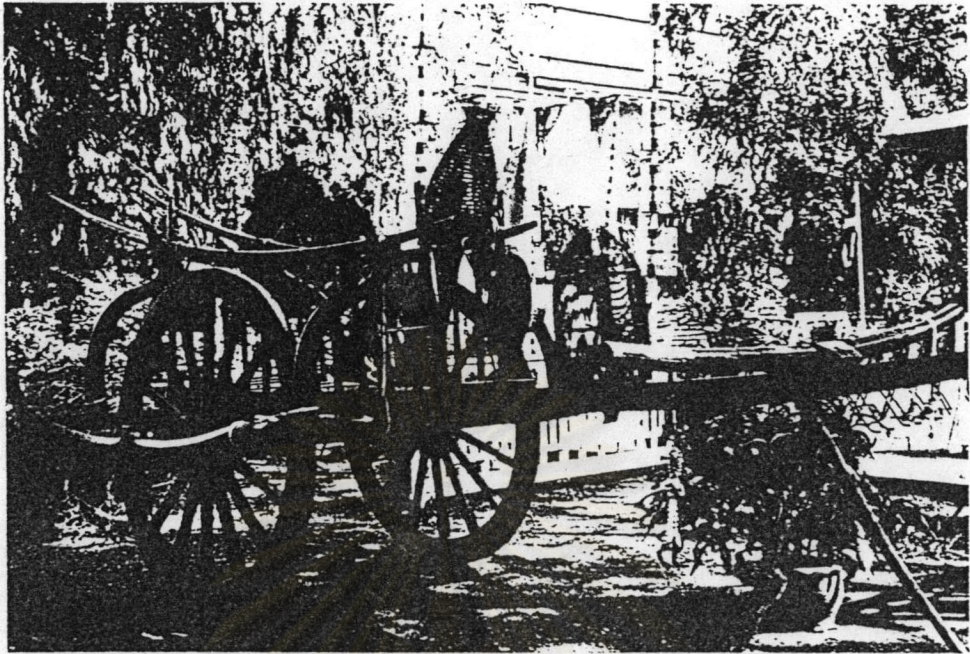
ภาพที่ 8 : เครื่องมือเครื่องใช้ในอดีตที่ชาวพวนช่วยกันอนุรักษ์ไว้ในศูนย์วัฒนธรรมพวนในหมู่บ้าน

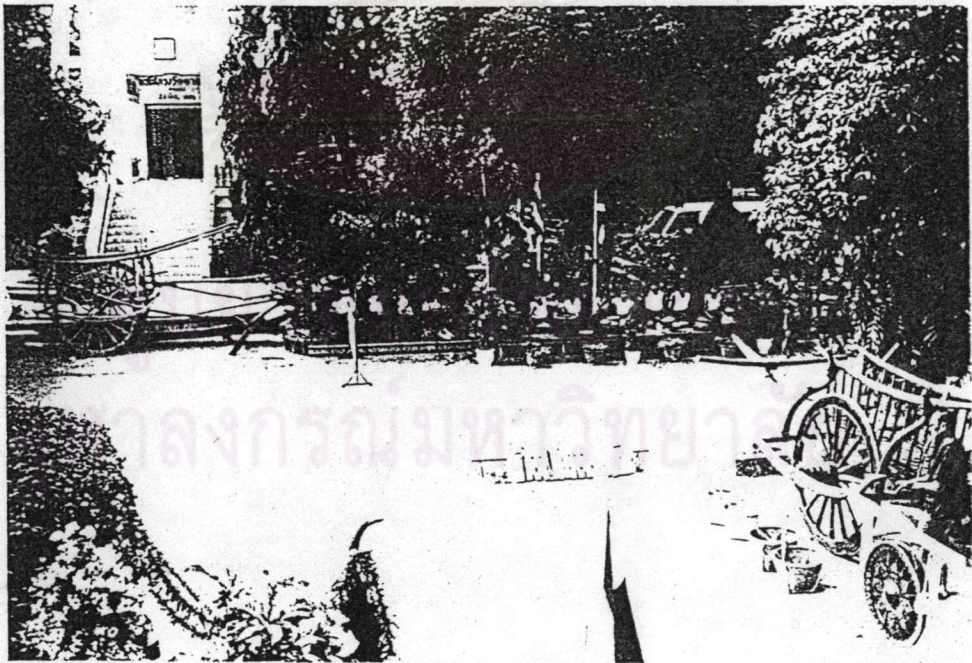
ภาพที่ 9 : งานประเพณีกำฟ้าเอกลักษณ์ที่สำคัญของลาวพวน

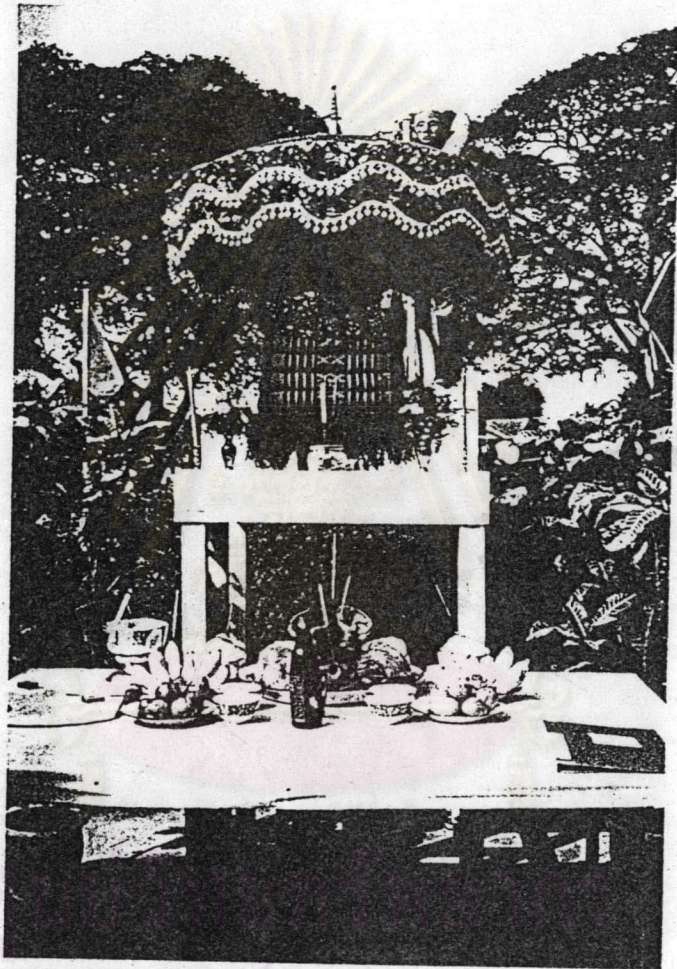
ภาพที่ 10 : ชาวบ้านจะมาช่วยกันตกแต่งประรำพิธีและสถานที่จัดงานกำฟ้า

ภาพที่ 11 : เครื่องมือเครื่องใช้ที่ชาวพวนนำมาตกแต่งประรำพิธีงานกำฟ้า ปี 2535

ภาพที่ 12 : เครื่องมือเครื่องใช้ที่ชาวพวนนำมาตกแต่งประรำพิธีงานกำฟ้า ปี 2536

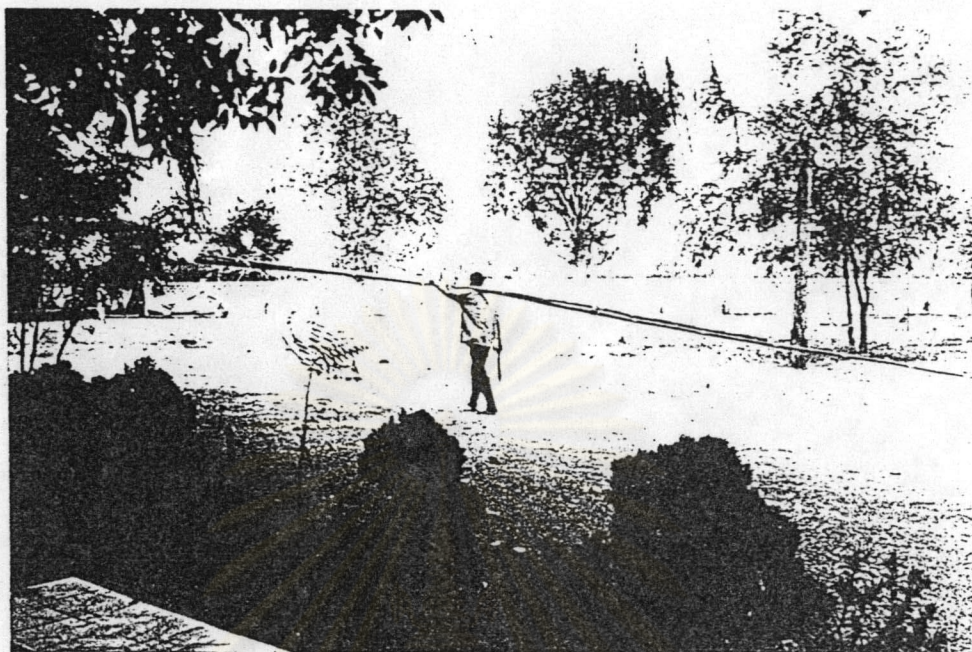

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 13 : ตั้งศาลเพียงตา

ภาพที่ 14 : ชาวพวนกำลังตัดไม้ไผ่เพื่อนำมาทำกระบอกรบข้าวหลาม

ภาพที่ 15 : ชาวพวนกำลังแบกไม้ไผ่เพื่อนำไปทำกระบอกรับข้าวหลาม

ภาพที่ 16 : แม่บ้านพวนเตรียมอุปกรณ์ทำข้าวหลาม

ภาพที่ 17 : แม่บ้านพวนกำลังตัดไม้ไผ่สำหรับทำกระบอกลำข้าวหลาม

ภาพที่ 18 : ผู้ชายช่วยตัดไม้ไผ่ทำกระบอกลำข้าวหลาม

ภาพที่ 19 : ในวันสุกดิบ แม่บ้านพวนตื่นแต่เช้าคั้นกะทิ

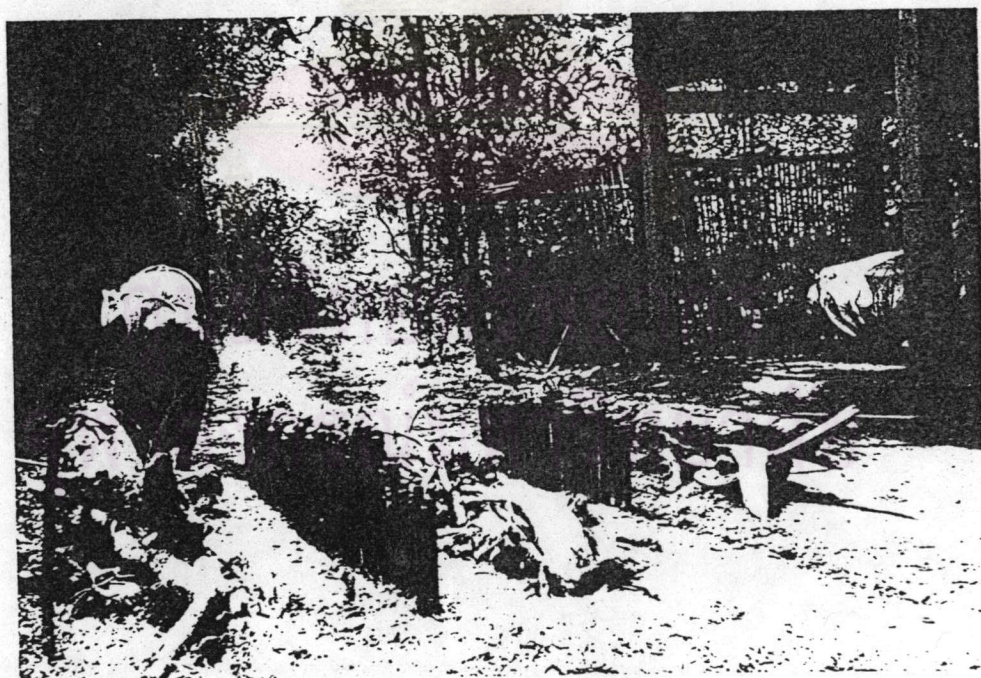

ภาพที่ 20 : แม่บ้านพวนกำลังบรรจุข้าวเหนียวใส่กระบอกลมไม้ไฟ

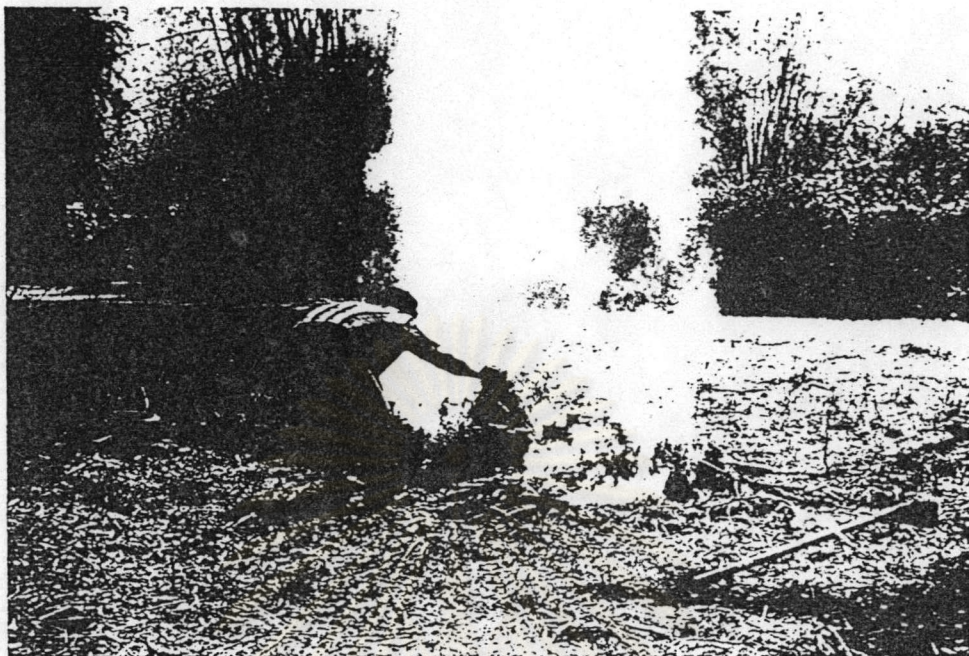

ภาพที่ 21 : ลูกหลานพวนกลับมาช่วยทำข้าวหลาม

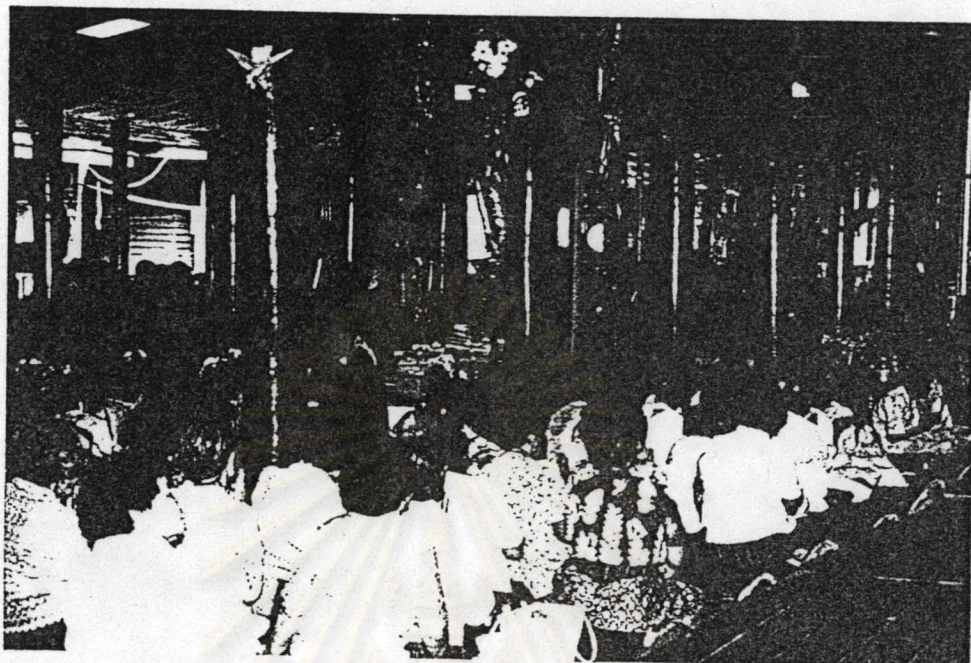
ภาพที่ 22 : แม่บ้านพวนกำลังเผาข้าวหลามด้วยเศษไม้

ภาพที่ 23 : แม่บ้านพวนกำลังเผาข้าวหลามด้วยฟางข้าว

ภาพที่ 24 : ในวันสุกดิบ ทุกครอบครัวจะต้องปลอกข้าวหลามให้เสร็จภายในวันนี้

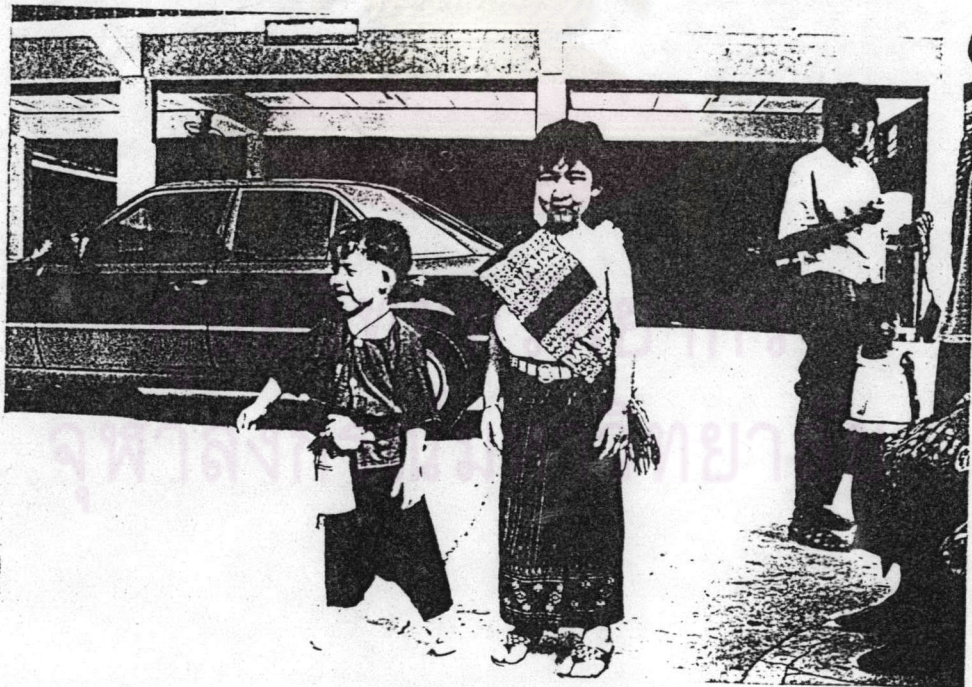
ภาพที่ 25 : ตอนบ้ายทุกคนจะไปรวมกันที่วัด

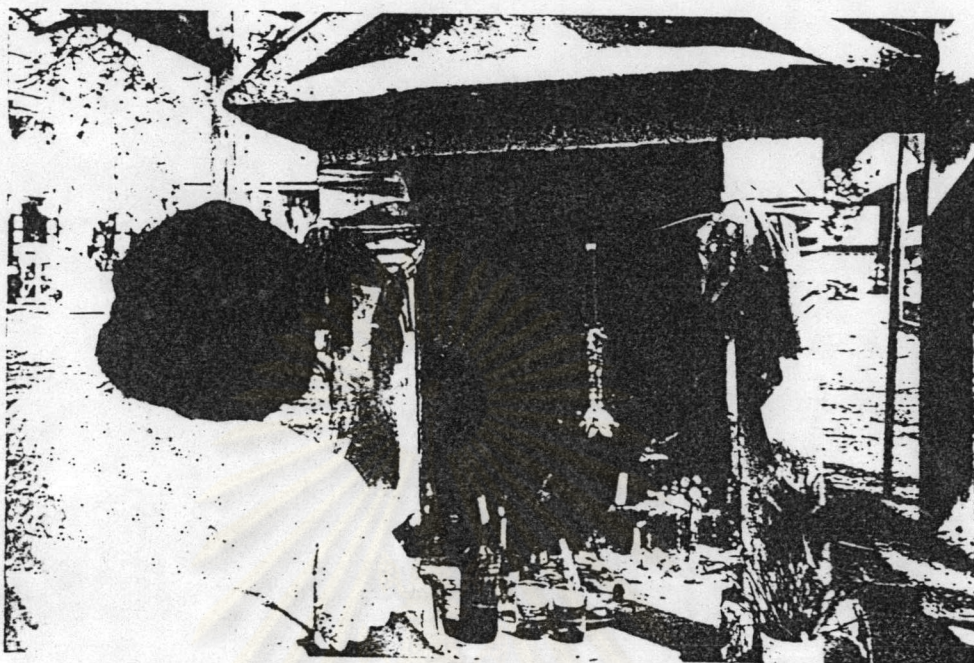
ภาพที่ 26 : ผู้สูงอายุจะแต่งกายนุ่งห่มขาว

ภาพที่ 27 : ชาวบ้านจะแต่งกายพื้นบ้านมาร่วมงาน

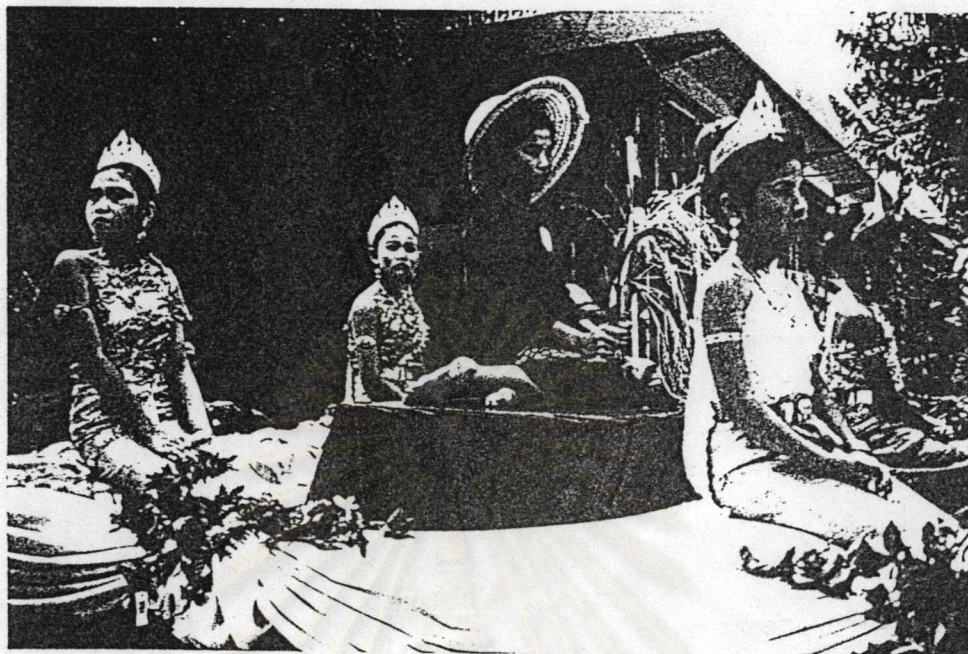
ภาพที่ 28 : การแต่งกายพื้นบ้าน โบราณที่หาดูได้ยาก

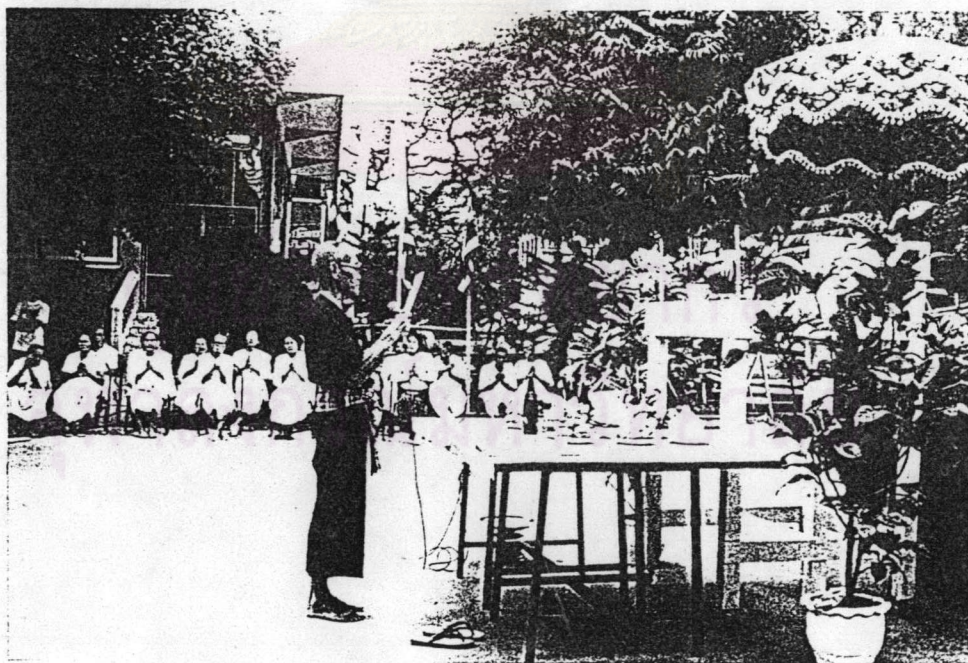
ภาพที่ 29 : ก่อนประกอบพิธีบุญกำฟ้า แม่บ้านพวนต้องไปทำพิธีบอกกล่าวแก่ผีบรรพบุรุษ

ภาพที่ 30 : ขวานแห่แม่โพลพ

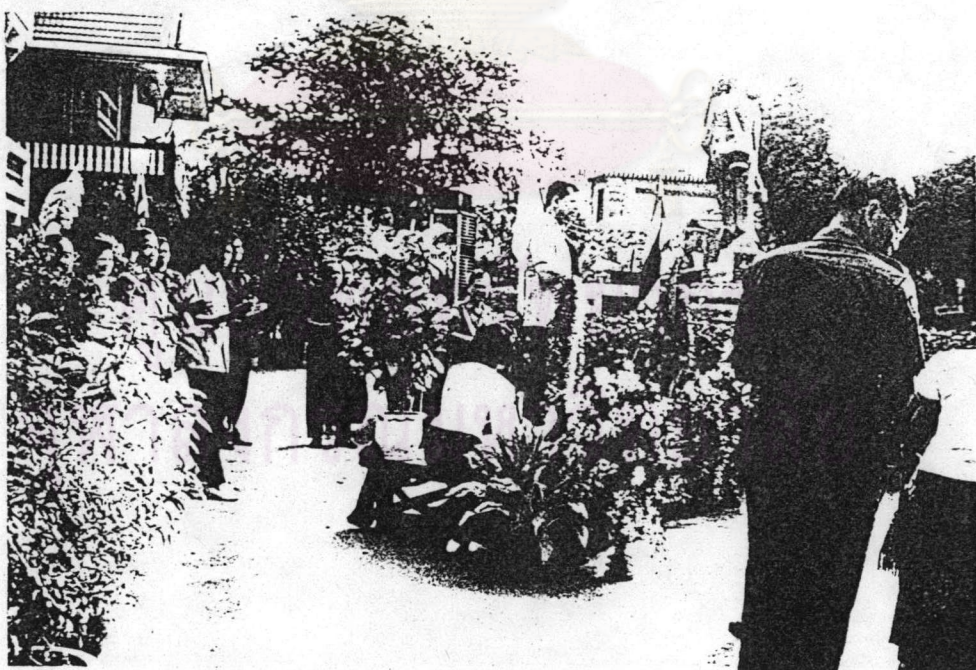
ภาพที่ 31 : ขวนแม่โพลพ

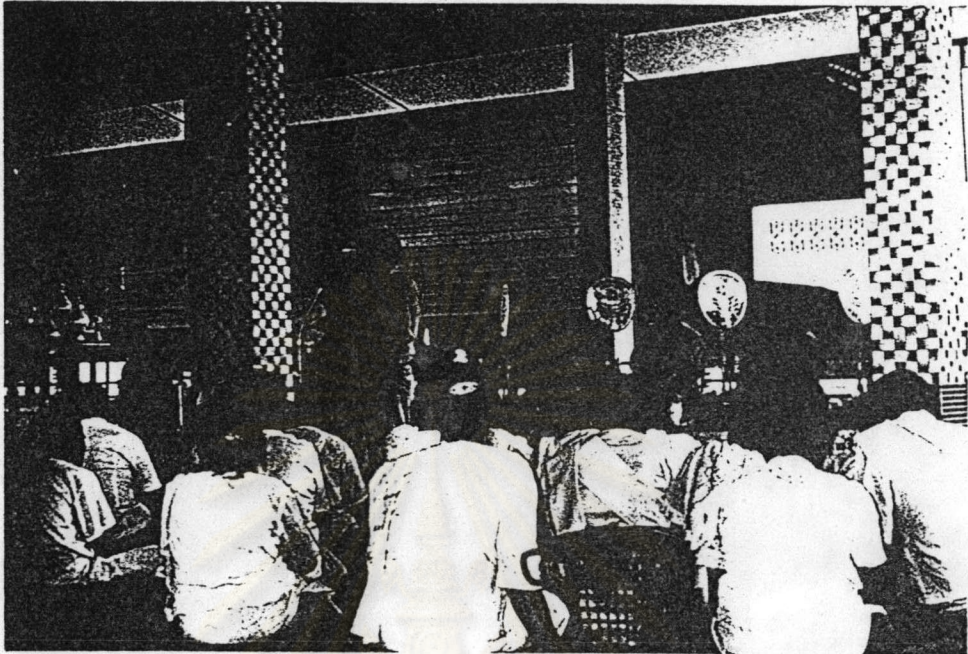
ภาพที่ 32 : พิธีบวงสรวงเทวดา

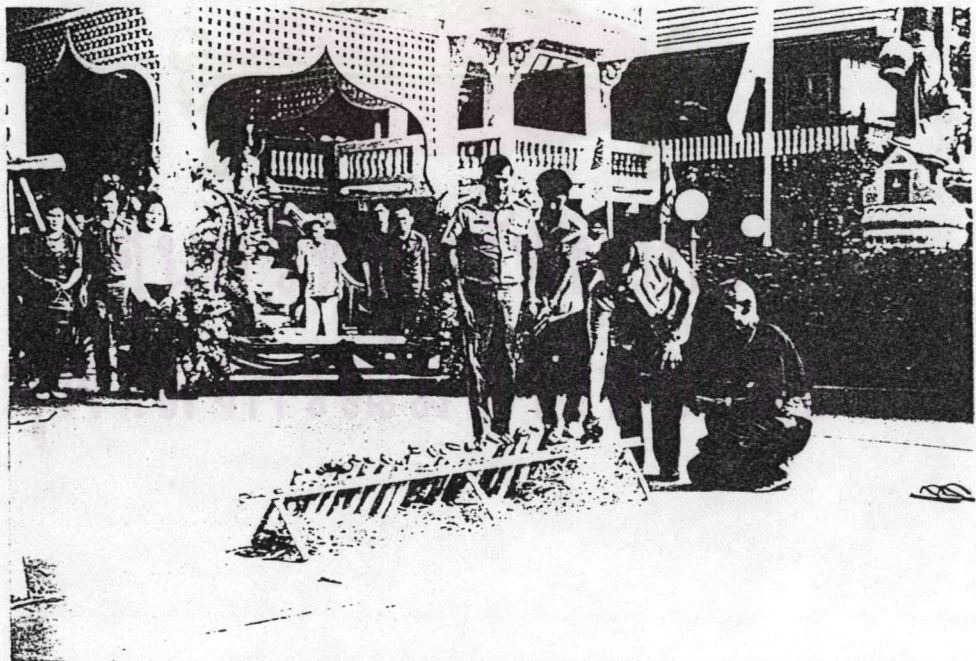
ภาพที่ 33 : ขบวนแห่แม่โพสพมาถึงที่วัด

ภาพที่ 34 : ผู้ว่าราชการให้เกียรติมาเป็นประธานเปิดพิธีบุญกำฟ้า

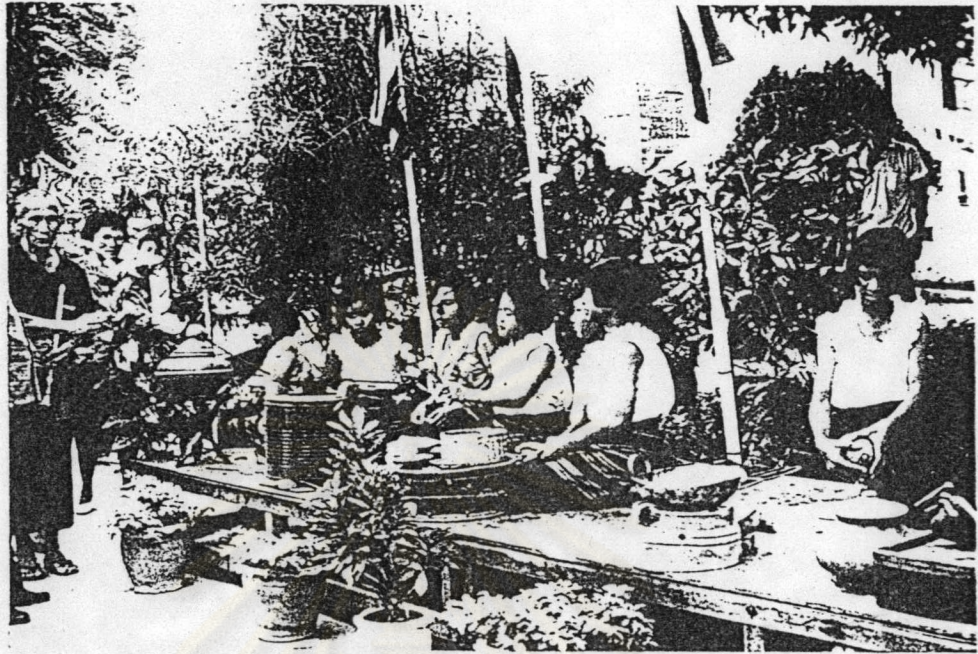

ภาพที่ 35 : นายอำเภอกำลังกล่าวรายงานการจัดพิธีบุญกำฟ้า

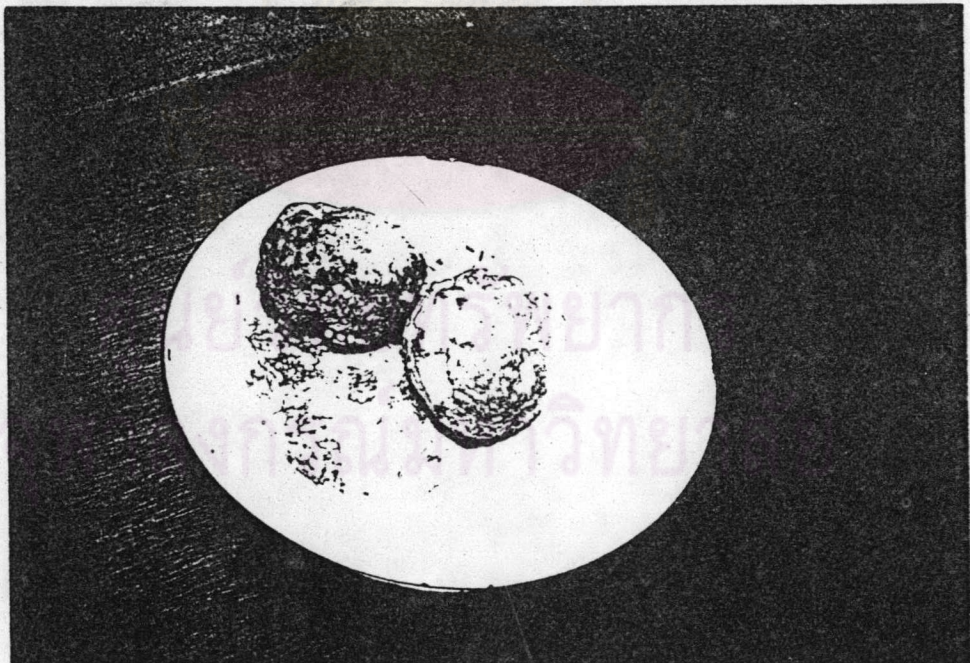

ภาพที่ 36 : ผู้ว่าราชการให้เกียรติเป็นตัวแทนจุดไฟเผาข้าวหลามกินยี่

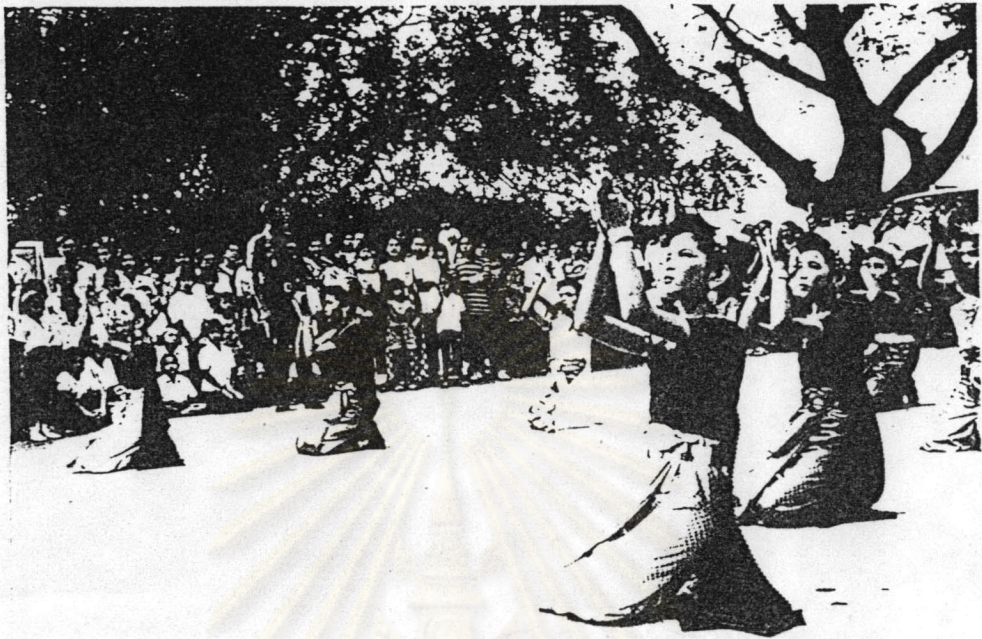

ภาพที่ 37 : การแสดงการจีข้าวจี

ภาพที่ 38 : "ข้าวจี" ขนมในพิธีบุญกำฟ้าในอดีต

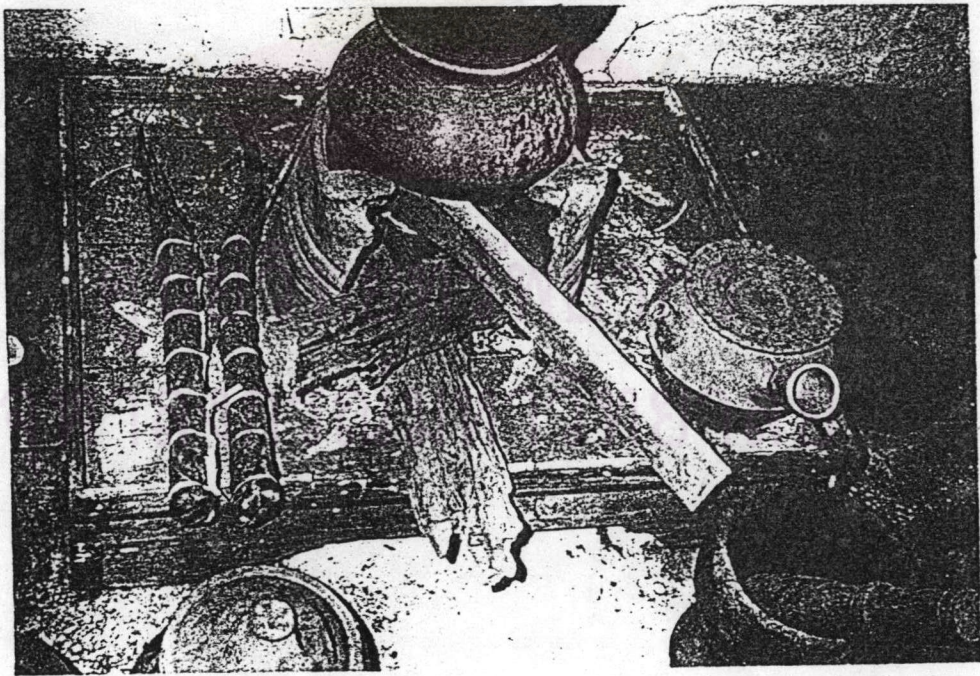
ภาพที่ 39 : การรำขอพรจากฟ้า

ภาพที่ 40 : การรำถวายฟ้า

ภาพที่ 41 : แม่บ้านพวนทำพิธีบูชาแม่บันได

ภาพที่ 42 : "แม่เตาไฟ" เครื่องใช้ในครัวที่ถือว่ามีความศักดิ์สิทธิ์อาศัยอยู่

ภาพที่ 43 : แม่บ้านพวนหาบสาแหรกใส่อาหารไปทำบุญที่วัดในวันกำฟ้า

ภาพที่ 44 : ทุกคนมาร่วมทำบุญตักบาตรข้าวหลาม

ภาพที่ 45 : ทำบุญตักบาตรข้าวหลาม

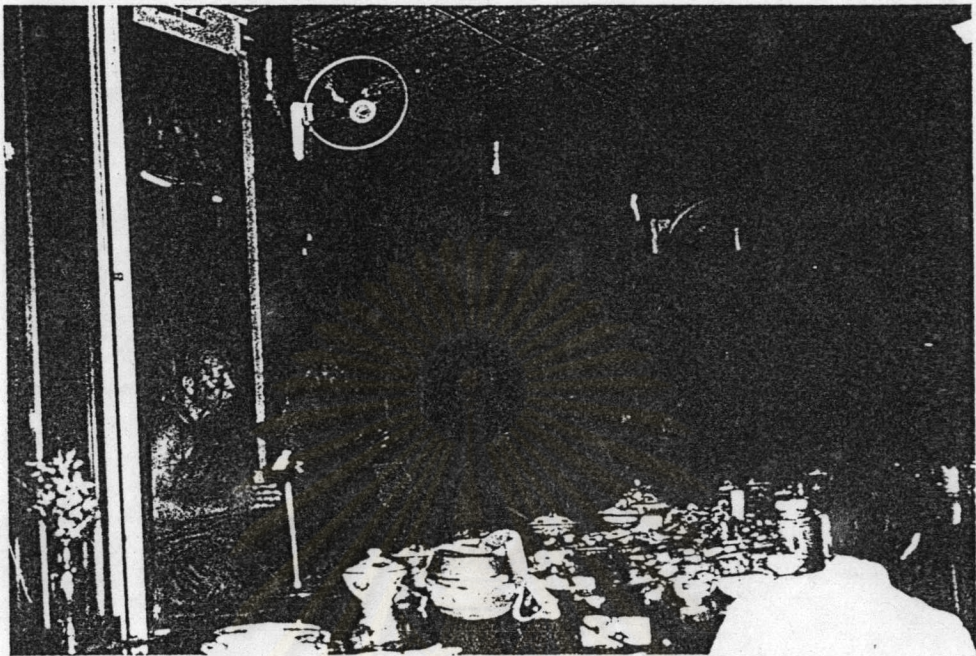

ภาพที่ 46 : ชาวพนนพร้อมใจมาทำบุญร่วมกันจนเต็มห้องฉันท์

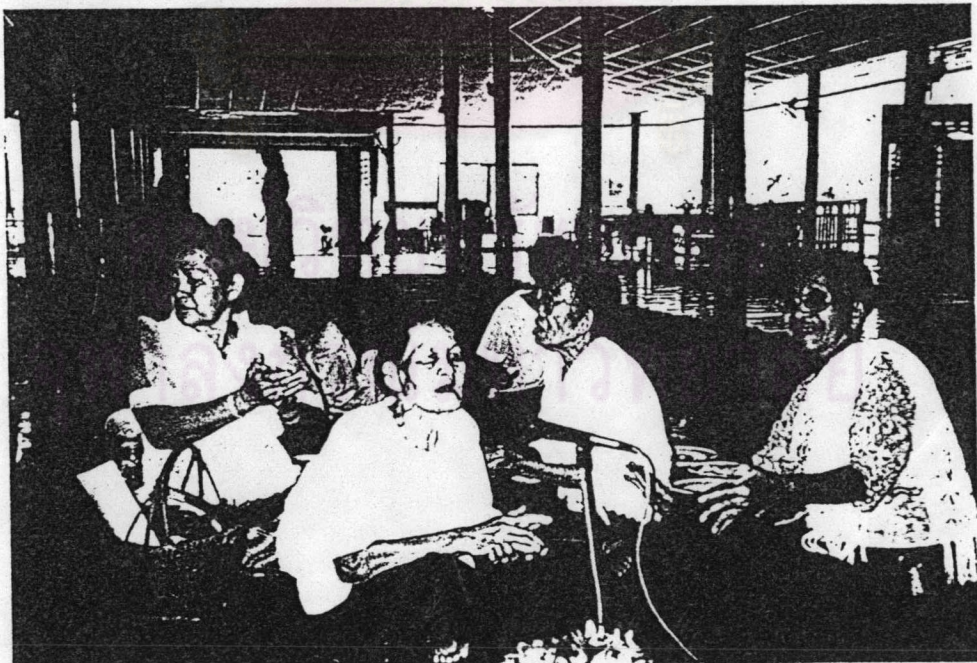

คู่มือการศึกษาระดับปริญญาตรี
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

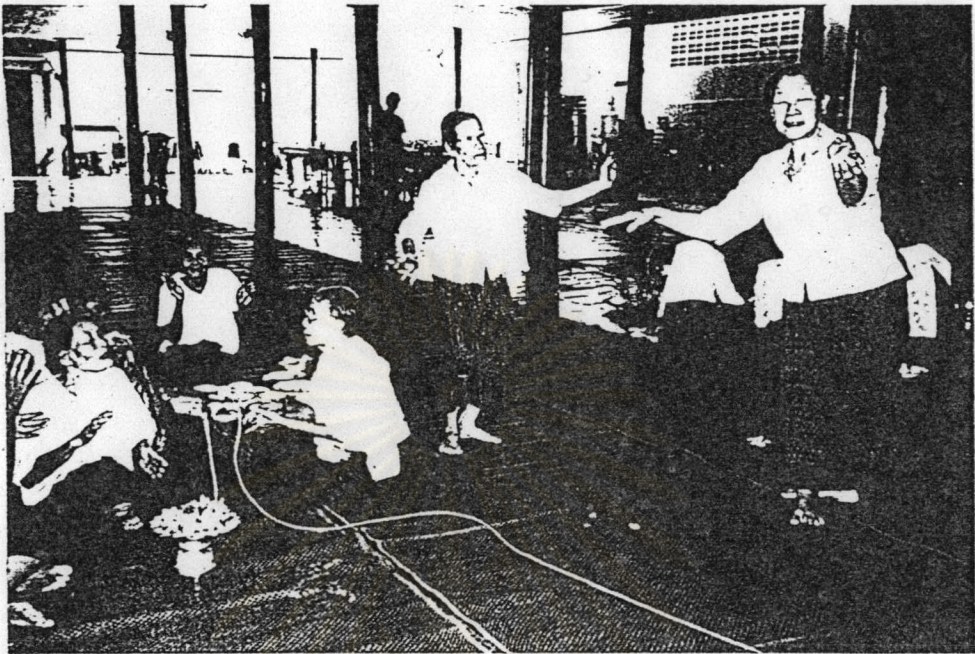
ภาพที่ 47 : อาหารมากมายที่ชาวพวนพร้อมใจจัดมาถวายพระในวันกำฟ้า

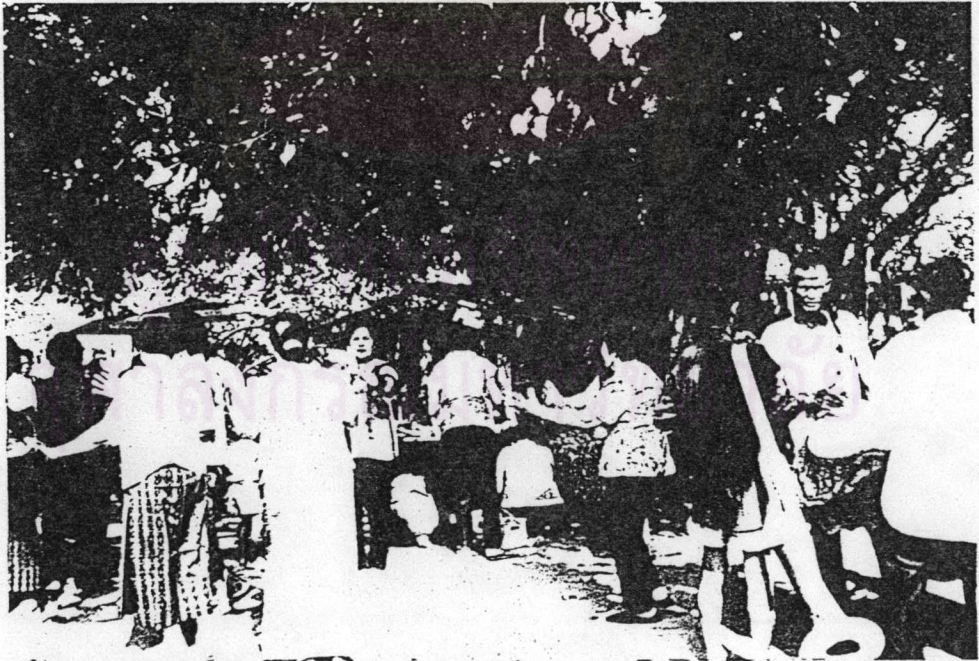
ภาพที่ 48 : พระสงฆ์กำลังสวดให้ศิลาให้พร

ภาพที่ 49 : ผู้สูงอายุแสดงแอ่วพวน

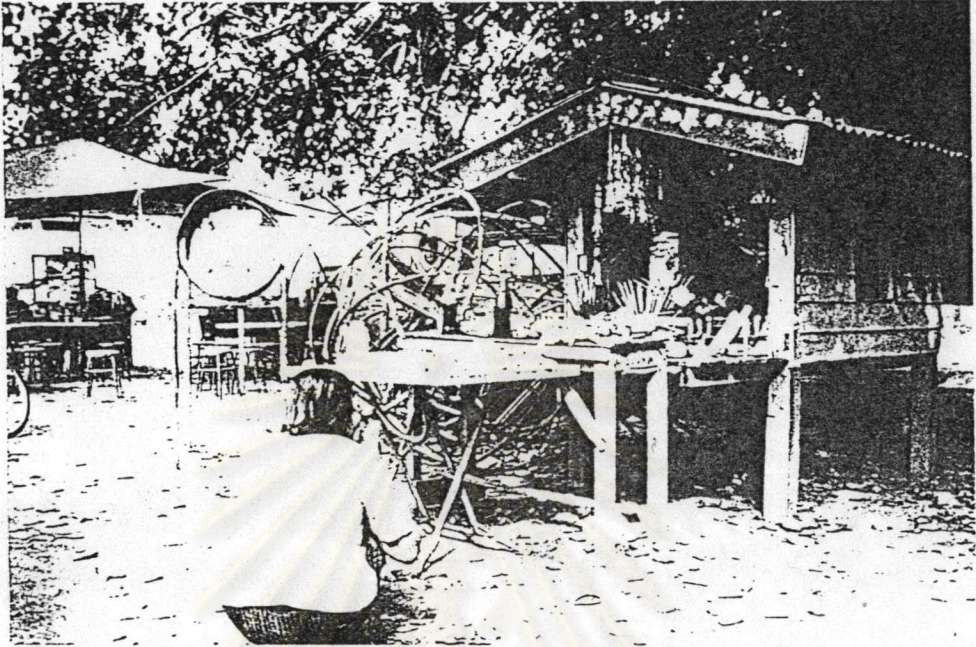

ภาพที่ 50 : ผู้สูงอายุแฉ้วพวน ร้องลำทำเพลงอย่างสนุกสนาน

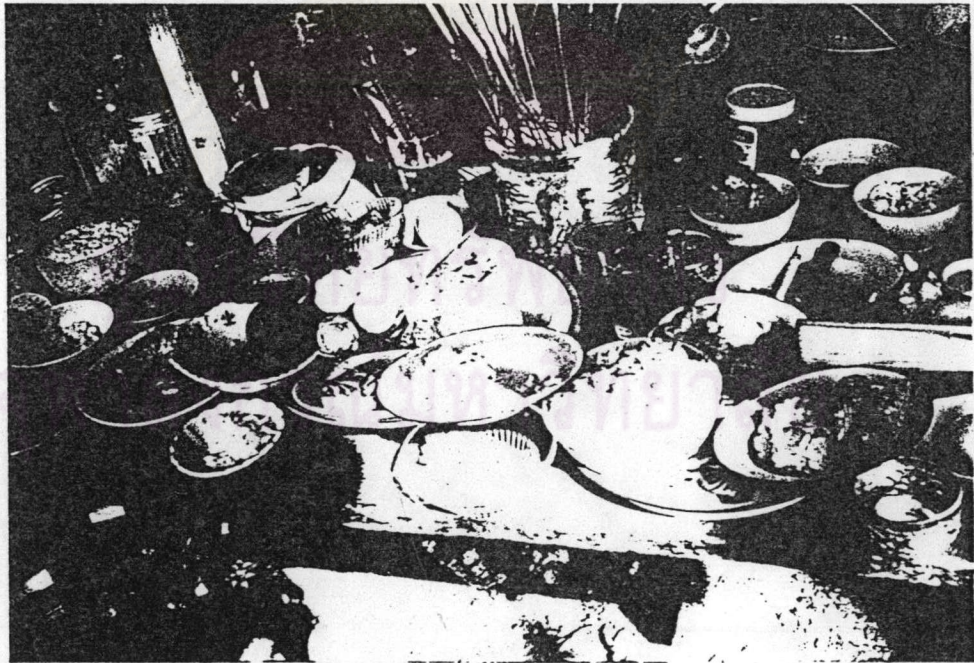

ภาพที่ 51 : พิธีเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษประจำหมู่บ้าน

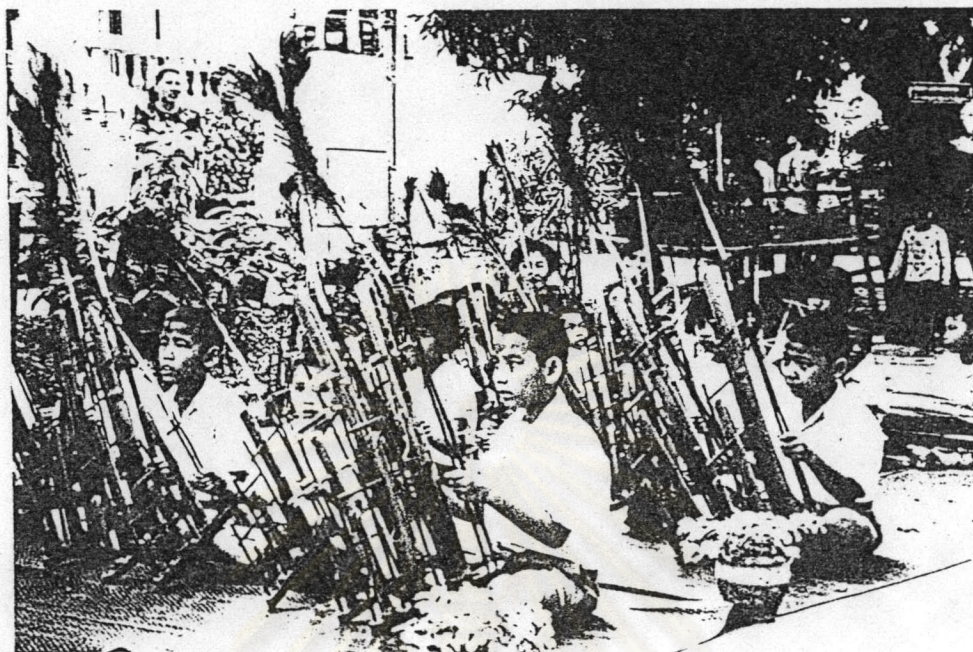

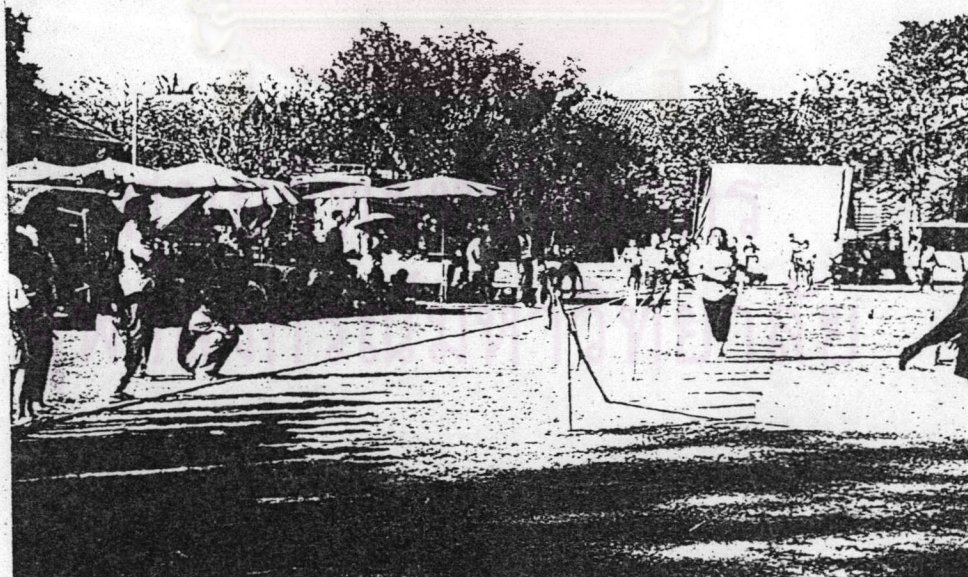
ภาพที่ 52 : แม่บ้านพวนนำอาหารมาเลี้ยงผีบรรพบุรุษ

ภาพที่ 53 : เครื่องเซ่นที่ใช้ในการเลี้ยงผีบรรพบุรุษ

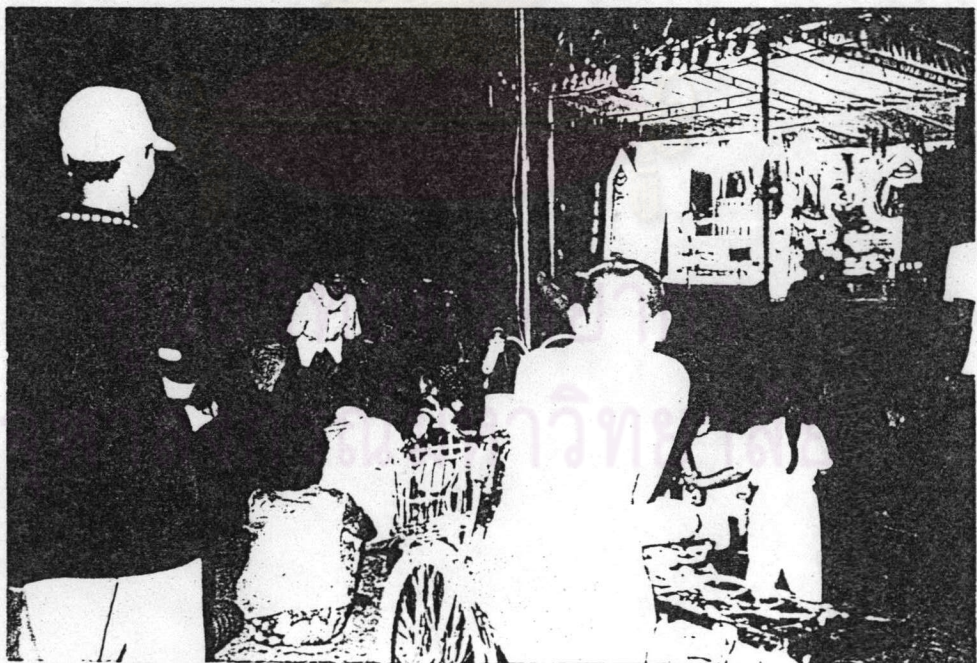
ภาพที่ 54 : วงอังกะลุง ที่นำมาแสดงในพิธีเปิดบุญกำฟ้า

ภาพที่ 55 : "วิ่งวัว" การละเล่นพื้นบ้านของลาวพวนที่มีเฉพาะในวันกำฟ้า

ภาพที่ 56 : ซักกะเย่อ การละเล่นพื้นบ้านเชื่อมความสัมพันธ์ในหมู่ลาวพวน

ภาพที่ 57 : มหรสพการแสดงในตอนกลางคืน

ประวัติผู้เขียน

นางสาวยุรี ไบตระกูล เกิดวันที่ 10 พฤษภาคม 2510 ที่ตำบลบางปะกง อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาบริหารธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ในปี พ.ศ. 2532 เข้ารับการศึกษาระดับปริญญาโท สาขามนุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในปี พ.ศ. 2533

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย